

Asia: VN/29108/2023

Lausuntopyyntö pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

FINANSSIALA RY:N LAUSUNTO PAKOTERIKODIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVASTA TYÖRYHMÄMIETINNÖSTÄ (VN/29108/2023)

Oikeusministeriö on pyytänyt Finanssiala ry:n (FA) lausuntoa pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä.

1 Pakotteiden hyödyntäminen osana EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinovalikoimaa on lisääntynyt olennaisesti Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan myötä. Laajentuvien ja kiristyvien pakotteiden myötä myös niiden kiertäminen ja siihen tähtäävät toimet ja järjestelyt ovat yleistyneet ja monimuotoistuneet. FA pitääkin tärkeänä ja tervetulleena ehdotusta pakotteiden kiertämisestä koskevan sääntelyn tarkentamiseksi uusilla rikoslain 46 luvun rangaistussäännöksillä.

2 FA pitää yhteisöosakon määrää koskevaa poikkeussäännöstä sinänsä perusteltuna, mutta katsoo, että oikeushenkilön rangaistusvastuuta sääntelevän rikoslain 9 luvun uudistamiseen olisi ryhdyttävä mahdollisimman pian. Korotetun yhteisöosakon rajaaminen vain pakoterikokseen, törkeään pakoterikokseen ja tuottamukselliseen pakoterikokseen on erittäin ongelmallinen esimerkiksi tilanteissa, joissa rikosvyyhtiä joudutaan arvioimaan myös rahanpesu- tai terrorismirikosten tunnusmerkistöjen näkökulmista. Pakotteiden kiertämisen tapaan näihinkin liittyvät taloudelliset, yhteiskunnalliset ja rikostorjunnalliset intressit voivat nousta niin merkittäviksi, ettei yhteisöosakon nykyinen 850 000 euron enimmäismäärää voida pitää alkuunkaan riittävänä. Myöskään tilannetta, jossa rikoksesta määrättävä rangaistus jää olennaisesti riippumaan sen otsikoinnista, ei voida pitää tyydyttävänä.

3 FA kiinnittää huomiota siihen, että pakoterikoksille ehdotetun yhteisöosakon enimmäismäärän laskentatapa (viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 ja enintään 40 miljoonaa euroa) poikkeaa rahanpesulain (444/2017) 8 luvun 4 §:n laskentatavasta, jota sovelletaan luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävään seuraamusmaksuun 3 luvun 16 §:ssä säädettyjen pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseen liittyvien veloitteiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta (enintään joko kymmenen prosenttia luotto- tai

rahoituslaitoksen seuraamusmaksun määräämistä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi on suurempi). Yksittäistä pakoterikosta selvitetessä joudutaan varsin usein arvioimaan paitsi liiketapahtumien välittömien osapuolien toimintaa, myös siihen muulla tavalla osallistuneiden tahojen roolia. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta ja rahanpesulain hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset tulisikin sovittaa yhteen niin, ettei niiden soveltaminen johda lopputulokseen, jossa esimerkiksi pakotteiden kiertämiseen liittyvän maksutoimeksiannon välittänyt pankki joutuu ankarampien seuraamusten kohteeksi kuin rikoksen tekijät.

4 Lopuksi FA haluaa kiinnittää huomiota sekä pakotteiden kohteena olevien henkilöiden ja yhteisöjen että rahanpesulain 3 luvun 16 §:n nojalla pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen velvoitettujen ilmoitusvelvollisten oikeussuojan varmistamiseen. Pakotepäätökset valmistellaan ja julkaistaan tyypillisesti hyvin nopealla aikataululla ja niiden soveltaminen alkaa yleensä välittömästi, jolloin on vaarana, että pakotemääräysten tulkinnanvaraisuuden tai esimerkiksi kohdehenkilöiden tai yhteisöjen puutteellisen määrittelyn vuoksi toimenpiteitä kohdistetaan vääriin henkilöihin tai liiketapahtumiin. FA pitää tärkeänä, että pakoterikoksia koskevan säätelyn jatkovalmistelun yhteydessä mahdollistettaisiin nykyistä selkeämmin ja kattavammin pakotteiden kohteena olevia henkilöitä, yhteisöjä ja niiden mahdollisia määräysvaltatahoja koskevien tietojen vaihto sekä viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten välillä että ilmoitusvelvollisten kesken. Tietojenvaihto nopeuttaisi ja tehostaisi pakotteiden toimeenpanoa ja samalla pienentäisi riskiä siitä, että asiaan liittymättömät henkilöt tai yhteisöt joutuisivat aiheetta pakotteiden kohteeksi.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi

Linna Mika
Finanssiala ry